

((سلسله احكام فقهي)) ۲

احكام

قصر و جمع

نماز

تدوين و تقديم :

مؤسسه ي فرهنگي قرآن و سنت نبوي روانسر

فهرست مطالب

ردیف	موضوع	صفحه
۱	مقدمه	۲
۲	کیفیت نماز مسافر	۳
۳	شروط قصر نماز	۴
۴	جمع کردن نماز	۷
۵	شرایط جمع تقدیم	۷
۶	شرایط جمع تاخیر	۸
۷	جمع کردن نماز بخاطر بارش	۹
۸	منابع و مأخذ	۱۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ
وَ عَلَيَّ آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ أَتْبَاعِهِ أَجْمَعِينَ ...

... يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ ... بقره/۱۸۵

خداوند متعال برای شما آسانی را می خواهد و برای شما سختی را نمی خواهد .

از آنجائیکه مسافرت برای انسان زحمت و خستگی آور است خداوند متعال برای وی تخفیف قائل شده ، هم نمازها را برایش کم (قصر) نموده و هم در اوقات نماز هم (جمع نمازها) برایش تخفیف قائل شده است . تا شخص مؤمن در کمال راحتی بتواند در مسافرت هم با خدای خود ارتباط برقرار نموده و در عین حال برای وی هم آسان باشد .

در این رساله هم به یاری خداوند متعال احکام نماز مسافر یا قصر و جمع نماز را بیان خواهیم نمود . امید است مورد استفاده عزیزان قرار گرفته و راهنماییهای خود را از ما دریغ نداشته و از دعای خیر خویش محروم ننمایند.

مؤسسه ی فرهنگی قرآن و سنت نبوی روانسر

کیفیت نماز مسافر

قصر و جمع

قصر به معنی کوتاه کردن نمازهای چهار رکعتی ظهر و عصر و عشاء و گزاردن هریک از آنها به صورت دو رکعتی است و جمع به معنی باهم خواندن نمازهای ظهر و عصر در وقت ظهر یا عصر ، و باهم خواندن نمازهای مغرب و عشاء در وقت مغرب یا عشاء می باشد .

جمع نماز به دو صورت است: ۱- جمع تقدیم ۲- جمع تأخیر اگر در وقت ظهر نماز ظهر و عصر و در وقت مغرب نماز مغرب و عشاء خوانده شوند ، این جمع را جمع تقدیم گویند و اگر نماز ظهر و عصر در وقت عصر و نماز مغرب و عشاء در وقت عشاء خوانده شوند آن را جمع تأخیر گویند .

خواندن نماز به صورت قصر تنها و جمع تنها و یا کامل در مسافرت جایز است . و گرفتن روزه هم ایرادی ندارد .

شروط نماز قصر

سبب نماز قصر فقط مسافرت است و فقط به نمازهای چهار رکعتی تعلق می گیرد و دارای هشت شرط است :

۱- مقدار مسافرت دو منزل ، مسافتی حدود شانزده فرسخ یا نود و شش کیلومتر باشد .

- پیمودن مسافت در هر زمان و با هر نوع وسیله نقلیه ای جایز است ، و سبب قصر نماز می شود.

- اگر کسی بعد از قصد مسافرت و طی مسافتی از مسافرت منصرف شد نمازهایی که با قصر گزارده است درست ، لیکن نمازهای بعدی را باید کامل ادا نماید .

۲- نمازگزار قصد گناه و معصیت نداشته باشد . هر وقت قصد گناه کند باید نمازهایش را کامل بگذارد و هر وقت از گناه توبه کرد می تواند بقیه مسافت سفرش را اگر کمتر از دو منزل نباشد قصر نماید .

۳- مقصدش معلوم و فاصله مبدأ تا مقصد کمتر از دو منزل نباشد .

۴- اگر مسافر به امام مقیم (که نماز را کامل می گزارد) اقتداء کند باید آن نماز را کامل بخواند.

۵- نمازگزار باید هنگام گفتن تکبیر تحریم نیت قصر بیاورد در غیر این صورت باید نماز را کامل ادا کند .

۶- اگر نمازگزار در اثنای نماز درباره نیت قصر شک کند باید نماز را کامل بگذارد .

- اگر نمازگزار عمداً برای رکعت سوّم برخیزد نمازش باطل است و اگر سهواً باشد باید فوراً بنشیند و تحیات بخواند و ضمن بجای آوردن سجده سهو ، سلام دهد.

۷- شخص نمازگزار باید از ابتدا تا انتهای نماز مسافر باشد ، بنابراین اگر در میان نماز قصد اقامت کند یا در نیت اقامت شک کند باید نماز را کامل بخواند .

۸- نمازگزار باید از چگونگی قصر نماز آگاه باشد .

- کسی که در روز جمعه بعد از داخل شدن وقت نماز ظهر و پیش از ادای نماز جمعه سفر کند گناهکار است و حق قصر کردن نماز را ندارد. و در صورت توبه بعد از وقت نماز جمعه توبه اش پذیرفته می شود و بعد از آن می تواند نمازها را قصر بگذارد.

- اگر نمازهای چهار رکعتی در سفر فوت شوند می توان در سفر با قصر قضا نمود ولی در حضر (اقامت) کامل قضا می شوند

- ابتدای سفر از پشت سر گذاشتن آخرین ساختمان محل سکونت شروع می شود و با گذشتن از آن شخص ، مسافر محسوب شده و می تواند نمازهایش را قصر و جمع نماید . و در بازگشت هم ، سفر در این محل به پایان می رسد .

- اگر کسی با قصد اقامت در مسافت کمتر از شانزده فرسخ ، اقامت نماید و سپس به شهر دیگری برود و مجموعاً از محل سکونت خود تا شهر بعدی شانزده فرسخ باشد نمی تواند نمازهایش را قصر کند اما در مراجعت به شهر خود در صورت عدم قصد اقامت در بین راه می تواند نمازهایش را قصر کند .

- اگر شخصی در مسافرت به شهری رسید و قصد اقامت چهار روز را نمود مقیم محسوب می شود و حق قصر کردن نماز را ندارد . ضمناً روز ورود و خروج جزو چهار روز محسوب نمی شوند . (شنبه رسیده چهارشنبه برمی گردد ، قصر جایز است) .

- اگر مسافر در مقصد قصد اقامت چهار روز را نداشته باشد اما به سبب پیشامدهایی خروجش به تأخیر بیفتد تا هیجده روز می تواند نمازش را قصر کند .

- اگر مسافر در مقصد ، خانه شخصی یا خویشاوند نزدیک داشته باشد ، اگر زن و فرزندش در آنجا سکونت نداشته باشند مسافر محسوب می شود.

جمع کردن نماز

هرگاه نماز ظهر و عصر را در وقت ظهر یا عصر بخوانیم و نماز مغرب و عشاء را در وقت مغرب یا عشاء بخوانیم ، نمازها را باهم جمع کرده ایم .

- نماز صبح با هیچ نماز دیگری جمع نمی شود و نماز ظهر و عصر فقط باهم و نماز مغرب و عشاء هم باهم جمع می شوند . در مسافرت (دو منزل) و هنگام باران ، تگرگ و برف آبدار جمع کردن نماز جایز است .

شرایط جمع تقدیم :

۱- ابتدا نماز اوّل گزارده شود . (ظهر قبل از عصر و مغرب قبل از عشاء)

۲- نیت (قصد قلبی) جمع هر دو نماز را در ابتدا یا اثنای نماز اوّل داشته باشد .

۳- هر دو نماز را بدون فاصله انداختن پشت سرهم بگزارد و حتی سنت رواتب هم در بین آنها گزارده نشود بلکه در پایان هر دو نماز ، سنت رواتب به ترتیب گزارده شوند . زیرا اگر بین دو نماز (بیش از اندازه گفتن اقامه) فاصله انداخته شود باید نماز دوّم در وقت خود گزارده شود . فقط وضو گرفتن و تیمم کردن در بین دو نماز جمع شونده ایرادی ندارد چون از لوازم نماز می باشد .

۴- مسافرت نمازگزار تا شروع نماز دوّم ادامه داشته باشد ، اگر در بین نمازها قصد اقامت کند یا به محل زندگی خود برگردد ، حق جمع کردن نماز دوّم را ندارد .
- نماز عصر با نماز جمعه ، جمع تقدیم می شود .

شرایط جمع تاخیر :

- ۱- تأخیر نماز اوّل به نیت جمع باشد . در غیر این صورت قضا می شود ، رعایت ترتیب هم لازم نیست .
- ۲- مسافرت تا بعد از وقت نماز دوّم (عصر یا عشاء) دوام داشته باشد . در غیر این صورت اگر قبل از تمام کردن هر دو نماز مقیم شود بایستی نماز اوّل (ظهر یا مغرب) را قضا کند .

- برای گزاردن نمازهای سنت رواتب ، ابتدا نماز سنت قبل از ظهر ، سپس نماز ظهر ، نماز عصر ، نماز سنت بعد از ظهر و نماز سنت عصر به این ترتیب گزارده می شوند ، در نماز مغرب و عشاء هم چنین عمل می شود.

شرایط جمع نماز بخاطر بارش :

- ۱- نماز به جمع تقدیم باشد .
 - ۲- از ابتدای نماز اوّل (ظهر یا مغرب) تا شروع نماز دوّم (عصر یا عشاء) که بلافاصله خوانده می شود ، باران یا برف یا تگرگ ادامه داشته باشد .
 - ۳- نماز گزاران معمولاً از کسانی باشند که در نماز جماعت عصر و عشاء شرکت می کنند .
- اگر بارش پس از شروع نماز دوّم قطع شود جمع درست است
- بنا به نظر بعضی از فقهاء در هنگام بیماری ، گل و لای ، ترس ، باد شدید و تاریکی سخت جمع نماز جایز است .

منابع و مأخذ

سید سابق	۱- فقه السنّہ
شرف الدین یحییٰ النووی	۲- السّراج الوهّاج
دکتر مصطفیٰ الخن	۳- الفقه المنهّجی
دکتر مصطفیٰ البغا	
علی الشربجی	
محمد ربیعی	۴- باقیات صالحات
عبدالکریم مدرّس	۵- شریعت اسلام